

چشم‌وهم‌چشمی، آفت زندگی

حجت‌الاسلام والمسلمین محمداقبر مشکاتی
فراغت‌اش دینی و استاد حوزه

«چشم‌وهم‌چشمی» یک ناهنجاری فرهنگی اخلاقی است که به بلای جان بسیاری از خانواده‌ها تبدیل شده است، چون باعث مقایسه ناپجای خود با دیگران و احساس نارضایتی از آنچه داریم، می‌شود. این مقایسه اغلب در حوزه‌های مادی مانند ثروت، مالکیت، ظاهر و موقعیت اجتماعی رخ می‌دهد و می‌تواند منجر به حسادت، رقابت ناسالم، استرس و نارضایتی و کفران نعمت شود. این ناهنجاری با رفتارهای نادرستی همچون رقابت ناسالم، حسادت و مقایسه، تقلید کورکورانه، تجمل‌گرایی و هم‌سنگ‌سازی بروز و ظهور می‌یابد؛ البته سبقت‌جویی، خودنمایی، رقابت بیجا، نمایش قدرت و نشان دادن برتری، نیز از جلوه‌های آن است.

آسیب‌های خانوادگی چشم‌وهم‌چشمی

چشم‌وهم‌چشمی می‌تواند به روابط اجتماعی آسیب برساند، باعث ایجاد استرس و اضطراب شود و حتی به مشکلات مالی بینجامد. این پدیده که اغلب با مقایسه خود با دیگران و تلاش برای برتری جویی همراه است، به روابط خانوادگی صدمه می‌زند و آرامش و صمیمیت را از بین می‌برد.

تشدید اختلاف‌ها و تنش‌ها

وقتی فرزندان یک خانواده یا چند خانواده درگیر چشم‌وهم‌چشمی شوند، ممکن است برای جلب توجه والدین یا نشان دادن برتری، با یکدیگر رقابت کنند که این امر به ایجاد کینه و اختلاف بین آن‌ها منجر می‌شود. والدین اغلب درگیر تلاش برای برآورده کردن توقعات بیجای فرزندان خودمی‌شوند که این امر می‌تواند باعث ایجاد استرس و فشار روانی بر آن‌ها شود.

ایجاد حسادت و نارضایتی

چشم‌وهم‌چشمی باعث می‌شود افراد به جای قدردانی از داشته‌های خود، به داشته‌های دیگران حسادت کنند و همیش‌ه احساس کمبود داشته باشند. مقایسه مداوم خود با دیگران و تلاش برای رسیدن به استانداردهای غیرواقعی، می‌تواند به ایجاد نارضایتی از زندگی و افسردگی، منجر شود.

تخریب بنیان خانواده

چشم‌وهم‌چشمی به روابط بین اعضای خانواده آسیب می‌رساند و باعث ایجاد فاصله و سردی بین خانواده‌ها شود. وقتی اعضای یک یا چند خانواده درگیر چشم‌وهم‌چشمی شوند، اعتماد بین آن‌ها کاهش می‌یابد و هر فرد به دنبال منافع شخصی خود خواهد بود.

مشکلات مالی

چشم‌وهم‌چشمی اغلب به خرج‌های بی‌رویه و خریدهای غیرضروری منجرمی‌شود که می‌تواند مشکلات مالی جدی برای خانواده ایجاد کند و برای تأمین هزینه‌های ناشی از چشم‌وهم‌چشمی، ممکن است خانواده‌ها مجبور به گرفتن وام و مواجهه با بدهی شوند.

آسیب به سلامت روان

مقایسه مداوم خود با دیگران و تلاش برای رسیدن به استانداردهای غیرواقعی، می‌تواند باعث ایجاد استرس و اضطراب شود و احساس کمبود، ناامیدی و رضایت نداشتن از زندگی، می‌تواند به افسردگی بینجامد.

نسخه قرآن

توجه خانواده به معنویت، تقوا و کرامت انسانی، شاه‌کلید حل مسئله است. خداوند متعال درآیه شریف«إِنْ أَكْرَمَكُمُ عِندَآ... أَتَّكَاكُمُ» «گرامی‌ترین شما نزد خدا، پرهیزکارترین شماست»، که یکی از اساسی‌ترین اصول اخلاقی در اسلام است، به‌وضوح بیان می‌کند که ارزش و منزلت انسان‌ها نزد خداوند، به میزان تقوای آن‌هاست نه به میزان دارایی‌شان.

این آیه شریف، دستورالعمل عملی برای مقابله با چشم‌وهم‌چشمی است و با تأکید بر ارزش تقوا به جای ظاهر و رد مادی‌گرایی، ترویج برادری و برابری، کاهش حسادت و رقابت ناسالم در خانه و خانواده، می‌تواند نقش بسیار مهمی در مقابله با این معضل پیچیده داشته باشد و ما را به الگوی خانواده‌ی معنوی و متعالی و جامعه‌ای سالم و پویا برساند.

آموزه «در مادیات به پایین‌تر از خود بنگرید و در معنویات با بالاتر از خود مقایسه کنید»، یکی از تعالیم ارزشمند اسلام است که به ما می‌آموزد چگونه به دنیای مادی و معنوی بنگریم. این آموزه اخلاقی نیز، راهکاری عملی برای رهایی از این آفت روحی و خانوادگی ارائه می‌دهد.

این نگاه باعث می‌شود قناعت پیشه باشیم، به نعمت‌های خود بیشتر پی ببریم و از داشته‌هایمان راضی باشیم. این رویکرد ما را به سمت رشد معنوی سوق می‌دهد. وقتی به افراد با ایمان‌تر و پرهیزکارتر نگاه می‌کنیم، انگیزه‌ای برای بهتر شدن و ارتقای سطح معنوی خود پیدا می‌کنیم و این امر موجب کاهش حسادت و رقابت می‌شود؛ چرا که با تمرکز بر نقاط قوت دیگران و تلاش برای بهبود خود، از حسادت و رقابت ناسالم دور می‌شویم. وقتی به جای تمرکز بر نداشته‌ها، بر داشته‌های خود و تلاش برای بهبود آن‌ها تمرکز کنیم، احساس رضایت بیشتری از زندگی خواهیم داشت.

راه درمان چشم‌وهم‌چشمی در خانواده

ترویج و آموزش ارزش‌های معنوی مانند قناعت، شکرگزاری و کمک به دیگران، به کاهش این ناهنجاری کمک می‌کند. ترویج و تشویق به داشتن سبک زندگی ساده و دور از تجمل‌گرایی و ایجاد فضایی امن برای گفت‌وگو و بیان احساسات نیز در درمان این رفتار زشت، مؤثر است.

اشارت

مهربانی به شیوه بزرگان

طیبه اشرفی در ماه‌های مبارک رجب و شعبان قرار داریم؛ روزهای پایانی ماه رجب و روزهای آغازین ماه مبارک شعبان، در این ایام از هر فرصتی می‌توان استفاده کرد تا با نظر به سیره و سبک زندگی پیامبر اکرم^(ص) و ائمه اطهار^(ع) خود را به ایشان نزدیک کنیم و با الگوگیری از کردار و رفتار بزرگان دینی مان به آنان شبیه شویم. از ویژگی‌های بارز پیامبر^(ص) مهربانی ایشان ذکر شده است. مهربانی به خود و مهربانی با دیگران، چه خانواده و دیگر افراد چه موجودات و حیوانات در دین ما به‌طور مؤکد توصیه شده است.

«بر» و نیکی درجات متعددی دارد. هرکه در راه نیکی به خود و دیگری گام برمی‌دارد، در راستای شبیه‌سازی خویش به پیامبر خدا حرکت می‌کند.

از جلوه‌های خوب مهربانی پیامبر^(ص) رفتار ایشان با کودکان است. به غیر از رفتار ایشان با فرزندان و نوه‌های خود ایشان مهربانی ایشان با کودکان بسیار ذکر شده است و احادیث زیادی در این باره از ایشان برای ما به‌جای مانده است.

پیامبر مهربانی‌ها درباره کودکان و رفتار با آنان بسیار حساس بودند و در این باره توصیه‌هایی دارند؛ چنان‌که فرمودند: «کودکان را دوست بدارید و به آنان مهربانی کنید. هرگاه به آنان وعده‌ای دادید، به وعده خود وفا کنید؛ چون شما را جز این‌گونه نمی‌بینند که شما ببید که روزی آن‌ها را می‌دهید».

ایشان همچنین بر خدمت به خانواده توصیه می‌کنند و می‌فرمایند: «خدمت‌کردن به خانواده، کفاره گناهان بزرگ است و خشم پروردگار را فرومی‌نشاند».

(جامع‌الآخبار؛ ص ۲۷۶، ج ۷۵۱)

شکرگزاری

۵شنبه
۱۱ بهمن ۱۳۴۲
۲۱ رجب ۱۴۲۴
شماره ۱۴۴۱
SHAHVARNEWS.IR

۱۴

ایام المأجده

ای پیامبر^(ص)، از او با ما سخن بگو!

احادیث و روایات زیادی از پیامبر اکرم^(ص) راجع به وجود نازنین امام زمان^(ع) وارد شده است که این روایات هم در منابع اهل سنت و هم در منابع شیعه وجود دارد.

آیت...العظمی صافی گلپایگانی، قسمتی از این احادیث را در کتاب «منتخب‌الأثر فی الإمام‌الثانی عشر» جمع‌آوری کرده است. این روایات از کتب مختلف جمع‌آوری شده است و به‌طور کلی می‌توان به سه بخش آن‌ها را تقسیم کرد.

در اینجا برای نمونه از هر بخش تنها چند روایت را ذکر می‌کنیم؛

او فرزند من است

این دسته از احادیث، یادی از نام حضرت مهدی^(ع) نکرده‌اند اما اشاره شده است که فردی از سلاله پاک خاندان اهل بیت نبوت در آخرالزمان قیام خواهد کرد.

پیغمبر اکرم^(ص) فرمودند: «زمانه تمام نشود تا اینکه مردی از اهل بیت من مالک زمین شود. نام او نام من است، زمین را بر از عدل و داد خواهد کرد؛ همچنان‌که از ظلم و جور پر شده بود».

و نیز از آن حضرت نقل شده است که: «اخرالزمان، مردی از فرزندان من خروج می‌کند که اسمش، اسم من است و زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد؛ همچنان‌که از ظلم و جور پر شده بود».

او شبیه به پیامبر^(ص) است

در آخر باید تأکید کنیم در بسیاری از روایاتی که از زبان پیامبر^(ص) نقل شده است، ایشان حضرت ولی عصر^(ع) را شبیه به خود خوانده‌اند، همان‌طور که بعثت پیامبر^(ص) تجلی نوری خدایی است؛ چنان‌که در

حضرت ولی عصر^(ع) در آیین‌ه احادیث حضرت محمد مصطفی^(ص)

پیامبر مهربانی‌ها از او می‌گوید

گزارش

حمیده ذاکری| روزهای آخر هفته برای ما شیعیان و منتظران، رنگ و بوی متفاوتی دارد. در پایان ماه رجب هستیم. مبعث رسول اکرم^(ص) را پشت سر گذاشته‌ایم و وارد ماه مبارک شعبان می‌شویم؛ ماه امام عزیزمان، ولی عصرمان حضرت مهدی^(ع). ایشان ثمره و عصاره رسالت پیامبر اکرم^(ص) و احیاکننده سنت نبی خوانده شده‌اند. درباره حضرت ولی عصر^(ع) چه از زبان خود پیامبر^(ص) و چه از زبان دیگر ائمه، سخنان زیادی به میان آمده است. در حدیثی از امام صادق^(ع) آمده است: «چون مهدی^(ع) قیام کند، به مسجدالحرام رود.... آن‌گاه ندا می‌دهد ای مردمان! منم، یادگار آدم و یادگار ابراهیم، یادگار اسماعیل و یادگار محمد^(ص)». از روایات زیادی درباره تولد، غیبت، ظهور و قیام جهانی و سایر ویژگی‌های حضرت مهدی^(ع) نقل شده است. سال‌ها پیش از تولد آن حضرت، ویژگی‌های ایشان پیشگویی شده است. تعداد این روایات فراوان است. در ادامه به مطالبی که از پیامبر اکرم^(ص) درباره وجود اظهر امام زمان^(ع) بیان شده است، اشاره می‌کنیم.

او فرزند من است

این دسته از احادیث، روایاتی وجود دارد که پیغمبر اکرم^(ص) در آن‌ها، نام مبارک امام زمان^(ع) را بیان کرده‌اند و از غیبت و ظهور ایشان خبر داده‌اند. درباره دسته اول و دوم در این کتاب، ۴۷ روایت آمده است.

پیامبر اکرم^(ص) فرمودند: «مهدی از فرزندان من است. اسمش، اسم من است و کتبه‌اش کتبه من، شبیه‌ترین مردم به من است. خلفا و خُلَفا، برای او غیبتی است و حیرتی که مردم امت من به گمراهی می‌افتند، سپس مانند خورشید فروزان می‌آید و زمین را پر از عدل و داد می‌کند؛ همچنان‌که از ظلم و جور پر شده بود».

نام او بلندمرتبه است

در دسته دوم، روایاتی وجود دارد که پیغمبر اکرم^(ص) در آن‌ها، نام مبارک امام زمان^(ع) را بیان کرده‌اند و از غیبت و ظهور ایشان خبر داده‌اند. درباره دسته اول و دوم در این کتاب، ۴۷ روایت آمده است. پیامبر اکرم^(ص) فرمودند: «مهدی از فرزندان من است. اسمش، اسم من است و کتبه‌اش کتبه من، شبیه‌ترین مردم به من است. خلفا و خُلَفا، برای او غیبتی است و حیرتی که مردم امت من به گمراهی می‌افتند، سپس مانند خورشید فروزان می‌آید و زمین را پر از عدل و داد می‌کند؛ همچنان‌که از ظلم و جور پر شده بود».

او آراسته به این فضایل است

دسته سوم احادیث، روایاتی هستند که در آن‌ها پیامبر^(ص) به خصوصیات ظاهری و جسمی امام زمان^(ع) اشاره کرده‌اند. حضرت فرمودند: «مهدی، مردی از فرزندان من است، صورتش مانند ستاره درخشان می‌درخشد. رنگش عربی (گندم‌گون) و جسم او مانند فرزندان ابراهیم، و زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد. تمام خلائق اهل زمین و آسمان حتی پرندگان از خلافت او راضی شوند».

او هدایت می‌شوند». خداوند خطاب به حضرت محمد^(ص) در سوره قلم بیان می‌کند: «تو، به اخلاق عظیم و نیکو آراسته‌ای». پیامبر^(ص) نیز فرموده‌اند: «مهدی از فرزندان من است. اسم او اسم من و کتبه او کتبه من است و او از لحاظ جسمی و روحی و اخلاقی، شبیه‌ترین مردم به من است».

زیارت ایشان می‌خوانیم: «السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا نُورَ... الَّذِي سُبُحَتَاءُ يَه: سلام بر تو، ای نور روشنایی بخش خداوند».

در زیارت روز جمعه نیز خطاب به امام زمان^(ع) این‌گونه می‌گوییم: «السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا نُورَ... الَّذِي يَهْتَدِي بِهِ الْمُهْتَدُونَ: سلام بر توای نور خداوند که هدایت جویان به‌وسیله

روشنا

پیامبر خدا^(ص)؛ هیچ پدری، میراثی برتر از ادب به فرزندش نداده است. (کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۶۰، ج ۴۵۴۲).

احکام

حکم صلوات بر پیامبر^(ص)

پرسش: هرگاه نام پیامبر اکرم^(ص) را شنیدیم، باید صلوات بفرستیم و امری واجب است؟ چه مواقعی واجب و چه مواقعی مستحب است؟

پاسخ: صلوات بر محمد^(ص) و آل محمد^(ع)، مستحب مؤکد است و روایات فراوانی در فضیلت و یاداش آن وارد شده است.

در روایتی از محمد بن مسلم، از امام باقر یا امام صادق (علیهما السلام) آمده است: «در مقام سنجش اعمال (در قیامت)، عملی سنگین‌تر از صلوات بر محمد^(ص) و آل محمد^(ع) نیست.

اعمال فرد در کفه ترازو گذاشته می‌شود و کم می‌آید و چون صلوات بر آن افزوده می‌شود، موجب رجحان و سنگینی آن می‌شود».

روایات متعددی در نکوهش افرادی وارد شده است که نام پیامبر^(ص) را می‌شنوند، ولی صلوات نمی‌فرستند.

پیامبر^(ص)؛ «شقی فردی است که نام من در نزد او برده شود، ولی بر من درود نفرستد» (جامع‌الآخبار، ص ۵۹)

پیامبر^(ص)؛ «فردی که نام من در نزد او برده شود، ولی بر من درود نفرستد، راه بهشت را گم کرده است». (الامالی، ص ۱۴۵)

پیامبر^(ص)؛ «جفاکارترین مردم، فردی است که نام من در نزد او برده شود، اما بر من درود نفرستد». (ارشادالقلوب إلی الصواب، ج یک، ص ۸۰)

چند روایت دیگر نیز از ایشان موجود است. این روایات پیامبر^(ص) درواقع، تفسیر آیه ۵۶ سوره احزاب است و تبیین‌کننده دستور خدا، نه خواهشی نفسانی و شخصی، لذا هر فردی که به هر توصیه خدا -از جمله توصیه موجود در این آیه- عمل نمی‌کند، دل پیامبر^(ص) که شاهد و ناظر بر اعمال امت است، را آزرده می‌کند و از این راه به او جفا و ستم کرده، راه بهشت را گیم می‌کند و به جهنم وارد می‌شود. این روایات، بیشتر شامل کسانی می‌شود که از روی عناد و دشمنی با آن حضرت، صلوات را رها می‌کنند. اما کسانی که احترامشان به پیامبر اسلام^(ص) آشکار است و از روی اشتباه یا فراموشی این ذکر را ترک کنند، مشمول این روایات نمی‌شوند. از این رو با وجود چنین روایاتی، هیچ‌کدام از فقها چنین حکمی نداده‌اند که با هر بار شنیدن نام پیامبر اسلام^(ص)، بر همه مکلفان واجب است که صلوات بفرستند؛ وگرنه مرتکب گناه شده‌اند. صلوات بر پیامبر^(ص) در چند جا حکم ویژه‌ای دارد:

در پایان تشهد که صلوات واجب است.

هنگام ذکر نام پیامبر^(ص) مستحب فوری است، حتی در حال نماز و اگر شنیدن نام پیامبر مکرر باشد، ذکر صلوات هم تکرار می‌شود.

دو ذکر سجده سهو، صلوات است (بسم... و بالله و صلی... علی محمد و آل محمد؛ بسم... و بالله اللهم صلی علی محمد و آل محمد).

یکی از تعقیبات نماز، صلوات فرستادن است و تعداد خاص ندارد؛ گرچه در عرف جامعه، سه صلوات فرستاده می‌شود.

امام خمینی^(ره)؛ «هر وقت انسان، اسم مبارک حضرت رسول^(ص) مانند محمد و احمد، یا لقب و کتبه آن جناب را مثل مصطفی و ابوالقاسم بگوید یا بشنود، اگرچه در حال نماز باشد، مستحب است صلوات بفرستد».

آیت...العظمی مکارم‌شیرازی: «صلوات بر پیغمبر^(ص) و آل او^(ع) بعد از نماز یا در حال نماز و همچنین در سایر حالات از مستحبات مؤکد است. هر موقع نام مبارک حضرت رسول^(ص) خواه محمد باشد یا احمد و همچنین لقب و کتبه آن جناب را مانند مصطفی و ابوالقاسم بشنود، صلوات بفرستد، حتی اگر در نماز باشد».